

Kjære veteraner, kjære alle sammen

I dag feirer vi frigjøringen av Norge etter Andre verdenskrig, vi feirer freden og vi feirer våre veteraner.

Dette gjør vi i en tid da krigens redsler og brutalitet har rykket nærmere oss.

Vårt naboland, Russland, innledet i februar et massivt militært angrep mot Ukraina - et angrep ledet an av en retorikk og en råskap som bringer tankene våre tilbake til den gang vårt eget land ble invadert av en aggressiv militær stormakt.

I dag, på frigjøringsdagen, føles det helt naturlig på ny å fordømme den russiske invasjonskrigen på det sterkeste. Det er avgjørende at vi i Norge nå står sammen med verdenssamfunnet, med våre allierte og med våre nordiske naboer og gjør det vi kan for å bidra til at krigshandlingene opphører, så raskt som mulig.

Samtidig som vi fordømmer Russlands krigshandlinger og støtter Ukrainas heroiske kamp for eget lands suverenitet og frihet, er det viktigere enn noen gang at vi møter både russere og ukrainere her i landet og her i Tønsberg med respekt og omsorg. Den jevne russer kan ikke holdes ansvarlige for russiske myndigheters brutale handlinger. Vi må ikke la vår sterke fordømmelse av Russlands invasjonskrig gå ut over personer med russisk tilknytning her i vårt nærmiljø. Vi må ta vare på hverandre. Vi må tenke individ og medmenneske, ikke stereotyper og fiendebilder.

Det å plassere hele minoritetsgrupper, religiøse og kulturelle, inn i bestemte båser med fast tillagte gode og dårlige egenskaper, er dessverre noe vi mennesker har lang erfaring med. Det viser vår historie - også på absolutt mørkeste vis.

I år er det 80 år siden den første og største deportasjonen av norske jøder under Andre verdenskrig. I oktober 1942 ble de aller fleste norske mannlige jødene over 15 år arrestert og, de som var hjemmehørende i Sør-Norge, sendt til den nyopprettede Berg interneringsleir her ved Tønsberg. På Berg møtte de norske jødene kummerlige og brutale forhold. Leiren, som ble opprettet etter initiativ fra ministerpresident Vidkun Quisling, hadde utelukkende norske fangevoktere, ofte unge menn her fra distriktet. Etter én måned i uvisshet og utsatt for ydmykende og umenneskelig behandling, ble 227 av de norske jødene på Berg sendt med tog til Oslo. Her ventet fangeskipet Donau og over 300 andre norske jøder, menn, kvinner og barn, den yngste kun fire måneder gammel. Ferden gikk nå videre til dødsleiren Auschwitz i det tyskoppkjuperte Polen. Kun ni overlevde krigen.

I alt ble over 700 norske jøder drept i tyske konsentrasjonsleirer under Andre verdenskrig. Over 700 stemmer forsvant brått. Stemmer som kunne gitt sine rystende og ærlige svar på hva stereotypisering av minoriteter, rasisme og brutal totalitær retorikk, i ytterste konsekvens, kan føre med seg. Over 700 stemmer forsvant, men våre stemmer klinger fortsatt og de må målbære tydelig, og særlig på en dag som denne, at vi alltid må kjempe mot totalitære regimer, mot rasisme og krig, og for fred og frihet.

Med både denne mørkeste del av vår historien og med den pågående brutale krigen på vårt kontinent som bakteppe, er det i dag spesielt viktig å feire og fremme vår frihet og fredelige samfunn, feire våre veteraner, som har bidratt til å sikre freden, både her i hjemme og internasjonalt.

Jeg ønsker dere alle en god frigjørings- og veterandag.